

שאלה בענין סוכה שאין הגשמים יכולים לירד לתוכה

והכוכבים נראים בתוכה

שאלה:

הומצאה סוכה שאין הגשמים נכנסים לתוכה, אבל הסיכוך הוא ארעי, ורואים את הכוכבים בסוכה דרך הסכך, באופן דלהלן:

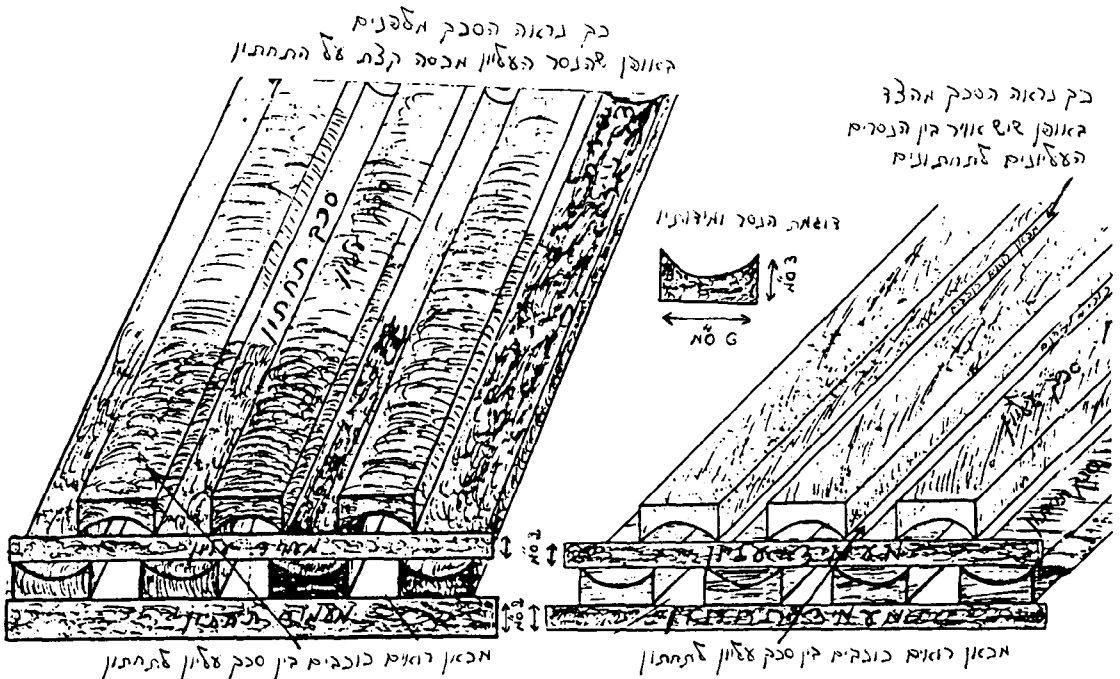
(א) הסכך עשוי מנסרים פחות מטפח כמו בלפונים, והסכך מונח בשתי שכבות, ויש מרחק אויר מסויים בגובה בין שתי השכבות, וכן יש מרחק אויר ברוחב בין נסר לנסר.

(ב) השכבה העליונה מונחת במכוון מעל האוירים שבשכבה התחתונה. וכל נסר עליון מכסה ברחבו את אויר התחתון שבין נסר לנסר, בתוספת עודף ס"מ לימינו וס"מ לשמאלו, מעל הנסר התחתון.

(ג) הנסר חקוק בתוכו כמו מרזב (חצי צינור), וקיבולי השכבה התחתונה כלפי מעלה והעליונה כלפי מטה. וכשיורד גשם המים נוזלים דרך הצינורות שבנסרים מהשכבה העליונה לתחתונה ומשם יוצאים אל מחוץ לסוכה.

והנה השאלה ההלכתית היא כיון דשיטת רבינו תם שהביאו הטור שסוכה שאין הגשמים יכולים לירד לתוכה פסולה, האם פסול זה נאמר גם בסיכוך עראי ולא קבוע. דיש אוירים ומקומות פתוחים בסוכה בין נסר לנסר ובין שתי השכבות שנכנס שם אויר ואבק ויתושים וכו'. וכן אינו ראוי לדירה מחמת הקור והרוח שנכנס שם, וכן הכוכבים ברקיע נראים בתוך הסוכה דרך האוירים ומקומות הפרוצים בצורה אלכסונית.

כן קיימת השאלה בכשרות הסכך העשוי מבלפונים רחבים ביחס לגזירת תקרה.

מִרְן הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף שְׁלֹם אֱלִישִׁיב

עֵינֵהוּ יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

תשובה לשאלה הנ"ל בענין סוכה שאין גשמים יכולים לירד לתוכה ובענין סוכה שעשאה לצל ולדור בה או להגן מהגשמים

מסוככת לגמרי ומעובה כמין בית וכנ"ל.
ומ"ש להוכיח ממ"ש במטה משה "בשם מהרי"ל שיכול לכסות סכך עבה ביותר שא"א שלא יראו ממנו הכוכבים אבל יזהר שירד בה המטר" הרי שאף שהכוכבים נראים משם אם אין המטר יכול לירד בה אינה כשרה" עכ"ר, המעיין במ"מ לא ימצא שם שום משמעות לזה וז"ל בסי' תתק"ד אמר מהרי"ל סגל מה שאומרים העולם שצריך לסכך הסוכה עד שיהי' הכוכבים נראים דרך הסכך, ודאי יש פוסקים כן אכן שמע מרבו מהר"ש ז"ל שהיה מסכך הסכך עב ביותר דא"א לסכך כ"כ שלא יהא נראה מתוכו דרך הגג בשום מקום, גם אם אין רואים בלילה מ"מ ביום רואים כמה חורים וסדקים בכמה מקומות [ע"כ דברי מהרי"ל] אבל מ"מ אל יסכך אותה עב ביותר שלא יוכלו הגשמים לירד בתוכה כן דרש מהרי"ל ווי"ל. ובכן לדברי מהר"ש מותר לכסות עב ביותר עד שא"א לראות הכוכבים בלילה, ע"ז הביא מ"ש מוהרי"ו דמ"מ לא יסכך עב ביותר עד שלא ירדו הגשמים כי עיי"כ שהוא עב ביותר הו"ל כמין בית. אשר לא כן בנ"ד דאיכא רווחים טובא ורואים בלילה הרקיע והכוכבים הרי שאין לה שום דמיון לבית דירה. אכן גם את זה א"א ללמוד מהמטה משה דכוונתו כפשוטו אחרי שהביא את המהרי"ל שהשיב ע"ז שאומרים העולם שצריך לסכך הסוכה עד שיהי' הכוכבים נראים - כי יש פוסקים כן, ואחרי שהביא מעשה רב ממה שנהג רבו המהר"ש לכסות עב ביותר אף שאין הכוכבים נראים בלילה, הוסיף המ"מ להביא את המהרי"ל ז"ל דמ"מ אל יסכך אותה עב ביותר עד שלא יוכלו הגשמים לרדת לתוכה וליכא למשמע מינה מידי.

נתבקשתי מאת כת"ר להודיע לו את דעתי בדבר הסוכה שסודר באופן שלא ירדו גשמים בתוכה אך יש בהסיכון הרבה רווחים אשר רואים את הרקיע והכוכבים ואף פתוח לרוח וליתושים האם אריך למעבד סוכה כזו.
והנה כת"ר מסר לי את הקונטרס אשר חיבר בנדון, ואשר לדעתו הסוכה הנ"ל פסולה בהחלט, וביקשני להודיע את חו"ד בזה.
והנה בנוגע לעצם השאלה אין צורך לחזור על דברי הראשונים ז"ל הסוברים להכשיר לגמרי סוכה שא"א לגשמים לירד לתוכה ועל אלה הרואים בזה משום המחמיר תבוא עליו ברכה. ואף גם ע"ד האחרונים הפוסלים את הסוכה אם זה מצד שהכריעו כר"ת ז"ל או רק שחששו לדעתו [עי' ערוה"ש תרל"א ויש מהגדולים שחששו לדברי ר"ת, לבוש וב"ח]. והכרעת הברכ"י דבריעבד שא"א לטול קצת מהסכך מפני איזה סיבה יש לסמוך על המכשירים וכ"ש המ"ב, כי עכ"פ לכתחילה הרי חוששים לדעת ר"ת.

ברם השאלה העומדת לפנינו היא אם לסוכה שכנידון התכוון ר"ת ז"ל. והנה מילתא דפשיטא שאם אין הגשמים חודרים לסוכה בע"כ היא מכוסה הדק היטב מעובה כמין בית ורק ככה"ג מיקרי הסיכון קבע ועל סוכה כזאת דבר ר"ת. ומ"ש כת"ר ע"ז "שזו סכרא ברורה ואין לבדות סכרא מלב כו"א" איפכא מסתברא ויותר רחוק לומר דעצם מניעת ירידת גשם בסוכה היא כשלעצמה הגורם והפוסל את הסוכה. פשוט וברור הוא שכל הפסול לר"ת הוא מפני שעיי"כ היא נעשית כדירת קבע הואיל והיא

בצלה בלבד - או שהיא עשוי' גם למחסה ולמסתור
מזרם וממטר כל שאינה עשוי' לצל בלבד אין זו
סוכה אלא בית".

אכן ברא"ש פ"ק דסוכה מבואר דאין בזה חסרון
גם אם מכוון לשניהם וול"ש אות י"ב "אר"ח
והוא שעשאה לצל להתלונן תחת" מחורב וממטר
אבל לצניעותא בעלמא אין שם סוכה עלי"י
וכ"ה ברבינו ירוחם נתיב ח' ח"א "שעשויה לצל
שמשוככת יפה בענין שניכר שעשוי' להגן מחורב
וממטר" ובהג"מ פ"ה דסוכה דריב"א כתב "סתם
סוכת רועים עשוי' להגן מן החמה ומן הגשמים"
וכמחצה"ש תר"מ סק"ו "בעת שתיסגור הדלתות
יתכוון בסגירה לשם צל" אף דבע"כ כוונתו להצילו
מן הגשמים, וע"כ צ"ל בכוונת שו"ע הרב דאם סיכך
הסיכוך עבה עד שהוא מגין מחדירת גשם והוא כיון
בשעת הסיכוך לא רק לשם צל אלא גם למניעת
גשמים הרי יש חסרון בכוונת הסיכוך שזה הסיכוך
לשם דירת קבע. ונ"מ שאפי' אם אח"כ יסיר חלק
העליון מעובי הסכך לא יתכשר סוכתו דיש כאן
פסול בהנחת הסכך, אבל אם עצם הסיכוך הוא עראי
ואינו דומה כלל לבית רשאי לכוון לשני הדברים
יחד גם לצל וגם להגן מפני זרם הגשם.

והנה בס' תרכ"ט כתוב, המנהג הוא שאין
מסככין בנסרים פחות מד"ט ובשו"ע הרב
"ועכשיו שמסככין הבתים בנסרים שאין בהם ג"ט
יש לפסול סוכה המסוככת אפי' בנסרים כאלו, אבל
מותר לסכך בנסרים קצרים מאד שקורין לאטי"ש או
"שינדלין" שאין דרך לעשות תקרת הבית מנסרים
קצרים כאלו - נהגו העולם שלא לסכך בהן כלל
שלא יטעו לסכך בענין קביעות כו". ובכן אם
המנהג במחניכם לא לסכך נסרים אף בפחות מטפח
כבנידון דנן הרי בגלל הדבר הזה שהוא בניגוד
למ"ש בשו"ע "ונהגו שלא לסכך בהם כלל" אין
להשתמש בסוכה הנ"ל. מ"מ בעת ירידת גשמים
שאין אפשרות לקיים מצות סוכה בסוכה רגילה,
הרי מצוה איכא לשבת בסוכה הנ"ל. ואף דקיי"ל
דבשעת הדחק שאין להם במה לסכך מסככים בנסר
אפילו יש בהם ד"ט וה"ה בכל דבר האסור משום
גזירה כמ"ש המג"א בס' תרכ"ט סקכ"ב מ"מ יש
לדון דכ"ז כשלא קיימת כל אפשרות לקיים המצוה

ועל מ"ש הראשונים להוכיח מהא דגשמים סימן
קללה בחג, דסוכה שא"א שירדו גשמים
לתוכה פסולה, תמה הפ"י כיון דעיקר מצותה דירת
עראי, ורובא דעלמא עבדי לה עראי, ובפ"ק דעכו"ם
מצוה קלה יש לי - דלית ב' חסרון כיס שפיר הוה
סימן קללה.

ובכוונת הראשונים צ"ל דאף אם יעבה ויוסיף
בהסכך עד שלא ירדו הגשמים דבר
שביד כל אדם לעשות בדרך פשוטה ורגילה אכתי
לא נפיק ממצוה קלה ובע"כ שאם יכסה היטב
ללא שום רווחים עד שלא ירדו גשמים הוה סוכה
פסולה. אבל ודאי מילתא דפשיטא דמה שאמרו
חז"ל גשמים סי"ק בחג בגלל רובא דעלמא הוא
שלא מקיימים מצות סוכה וכמ"ש הפ"י.

וזה שהוסיפו התוס' בפ"ק דסוכה להוכיח מהא
דר' זירא "דדריש מדכ' וסוכה תהי' לצל, הא
כתיב נמי מזרם וממטר ונבעי נמי שלא ירדו גשמים
לתוכה אלא ודאי משום דבעינן סככה עראי וא"כ
הר"ל קבע". הכונה היא כפשוטו דהנה לקמן בסוגי'
אמרינן כר"ז לא אמרי' ההיא לימות המשיח הוא
דכתיב, ור"ז לימא קרא וחופה תהי' לצל יומם ומאי
סוכה תהי' שמעת מינה תרת'. היינו ודאי האי קרא
לימות המשיח כתיב לא לענין סוכה של מצוה ורק
מלשון הכתוב וסוכה יליף ר"ז דבעינן צל סוכה
ומעתה א"י דדין עראי בסוכה סגי בדפנות גם אם
הסכך הוא קבע, א"כ נימא דע"כ מחסה מזרם
וממטר מתפרש על תחילת הכתוב וסוכה תהי' -
ונבעי נמי שלא ירדו גשמים כמו שכתוב מחסה
מזרם וממטר דז"פ לע"ל המחסה יהי' בגלל הכיסוי
המכסה היטב, או ע"י נסרים קבועים ומסמרים
או לכהפ"ח מעובה כמין בית ממש, וע"כ שזה
סותר לשון סוכה וכמ"ש הרמב"ם בפ"ה מה' סוכה
"דרך הסיכוך להיות קל כדי שיראו ממנו הכוכבים
הגדולים" ובעינן שהסיכוך תהי' עראי דעיקר סוכה
על שם הסכך.

והנה בנידון דידן כשמכסה את הסוכה הרי כוונתו
לא רק לשם צל אלא גם להגן מן הגשמים,
בשו"ע הרב סי' תרכ"ז כתוב "אין אדם יוצא י"ח
אלא בסוכה שאינה עשוי' אלא לצל בלבד. אבל היא
עשויה גם לדירה לדור בה בקביעות ולא להסתופף

אך כמה דברים אמורים בסך הפסול מדכריהם
אבל בנדון אשר לפנינו שלפי האמור אין בזה
אלא משום מנהג הרי בעת ירידת גשמים חיובא נמי
איכא ויתוכי יתבינן. וברוכי מברכינן.

וכדי שלא תשתכח המצוה לא העמידו דבריהם. אבל
אם זה בגלל סיבת הגשמים הרי י"ל שבשביל זה
לא מיקרי שעת הדחק שהרי כשיתפזרו העננים בירו
לקיים המצוה כתיקונה.

הגאון רבי חיים קנייבסקי

תשובה לשאלה הנ"ל בענין סוכה שאין הגשמים יורדים לתוכה

והרוח והקור והחום ליכנס, ודאי הוא עראי.
וראית ר"ת רק מנסרים דקל לעשות, אבל פשיטא
שיש כמה תחבולות שלא יכנסו הגשמים
ויכול לעשות סוכתו בעשתרות קרנים והתורה לא
דיברה בתחבולות אלא ע"י אופן הרגיל, וההכרעה
מסורה למו"ח שליט"א.
כי בסוכות הושבתי וגו' ג"כ לא נכנסו גשמים מפני
ענני הכבוד.

כבר נשאלתי ע"ז והשבתי דלענ"ד כשר, חדא דזה
נקרא הגשמים יורדין לתוכה, כיון שאם
הגשמים ירדו באלכסון יכנסו לתוכה, אלא שאין דרך
גשמים לירד כן, והוי כנותן דבר סמוך לסוכה שיפזר
את הגשמים ולא יכנסו לתוכה, דפשיטא דהסוכה
כשירה.
ועוד אטו גשמים כתיב בתורה, העיקר שיהא עראי
ולא יהא כמו בית, וכיון שיכולין השרצים

אך כמה דברים אמורים בסכך הפסול מדבריהם אבל כנדון אשר לפנינו שלפי האמור אין בזה אלא משום מנהג הרי בעת ירידת גשמים חיובא נמי איכא ויתובי יתבינן. וברוכי מברכינן.

וכדי שלא תשתכח המצוה לא העמידו דבריהם. אבל אם זה בגלל סיבת הגשמים הרי י"ל שבשביל זה לא מיקרי שעת הדחק שהרי כשיתפזרו העננים בידו לקיים המצוה כתיקונה.

הגאון רבי חיים קנייבסקי

תשובה לשאלה הנ"ל בענין סוכה שאין הגשמים יורדים לתוכה

והרוח והקור והחום ליכנס, וראי הוא עראי.
וראית ר"ת רק מנסרים דקל לעשות, אבל פשיטא שיש כמה תחבולות שלא יכנסו הגשמים ויכול לעשות סוכתו בעשתרות קרנים והחורה לא דיברה בתחבולות אלא ע"י אופן הרגיל, וההכרעה מסורה למו"ח שליט"א.

כי בסוכות הושבתי וגו' ג"כ לא נכנסו גשמים מפני ענני הכבוד.

כבר נשאלתי ע"ז והשבתי דלענ"ד כשר, חדא דזה נקרא הגשמים יורדין לתוכה, כיון שאם הגשמים ידרו באלכסון יכנסו לתוכה, אלא שאין דרך גשמים לירד כן, והוי כנותן דבר סמוך לסוכה שיפזר את הגשמים ולא יכנסו לתוכה, דפשיטא דהסוכה כשירה.

ועוד אטו גשמים כתיב בתורה, העיקר שיהא עראי ולא יהא כמו בית, וכיון שיכולין השרצים